

Hellre effektreserv än kapacitetsmarknad

Second Opinion den 13 april 2021

Många länder har infört kapacitetsmekanismer på elmarknaden. Dessa innebär att producenter får ekonomiskt stöd för att ställa viss kapacitet till förfogande för en given period. Ersättning utgår även om kapaciteten inte tas i anspråk. Syftet med sådana kapacitetsbetalningar är att säkerställa tillräcklig kapacitet för att upprätthålla tillförlitligheten i elförsörjningen. I en ny uppsats "Strategic Reserves versus Market-wide Capacity Mechanisms" jämför vi de två vanligaste typerna av stödsystem. Kapacitetsmarknader används i USA, Storbritannien och Frankrike, där varje enhet på marknaden får ett stöd som är proportionellt mot anläggningens tillförlitliga kapacitet. För strategiska effektreserver är det endast anläggningar i reserven som får ett stöd, vilket är fallet i Sverige, Tyskland, Finland och Belgien.

En grundläggande förutsättning för en välfungerande kapacitetsmekanism är att kapaciteten är tillgänglig när den behövs. Därför måste man noggrant uppskatta tillförlitlig kapacitet för varje upphandlad anläggning. Dessa beräkningar är enkla för kärnkraft och annan termisk elproduktion, men är betydligt svårare för sol- och vindkraft, och kan även vara ett problem för vattenkraft. Tillgängligheten är dessutom något som ägarna själva kan påverka, exempelvis genom åtgärder för att anläggningen även ska fungera vid extremt väder. Att mäta och ge ekonomiska incitament för att upprätthålla tillförlitlig kapacitet är särskilt utmanande för kapacitetsmarknader.

Ett grundläggande problem med kapacitetsmarknader är att utbudet av kapacitet är begränsat och att den som ålagts att upphandla kapaciteten ska köpa upp nästan hela detta utbud. I stort sett alla kapacitetsmarknader i USA brottas därför med bristfällig konkurrens som nästan oundvikligen leder till höga kapacitetsbetalningar.

Fördelen med en strategisk effektreserv är att endast en mindre mängd kapacitet behöver upphandlas, vilket förbättrar konkurrensen i upphandlingen. Även här måste man beräkna tillförlitlig kapacitet för de anläggningar som ingår i reserven. Men problemet är mindre, eftersom endast en liten del av alla anläggningar får kapacitetsbetalningar, och dessa kommer oftast att vara olje- och gaskraftverk vars tillförlitliga kapacitet är enkel att beräkna.

En fördel med kapacitetsmarknader är att producenternas risk minskar när alla anläggningar får ett fast stöd. Sammantaget menar vi dock att fördelarna med en strategisk effektreserv överväger, särskilt på en marknad som domineras av vattenkraft och förnybar elproduktion.

Pär Holmberg

Thomas Tangerås